

peljala 16.000 pušek in 4 milijone patron. — Italijanski ministri so državni zbor razpustili in razpisali nove volitve. — Bismark začenja Nemcem predsedati; v državnem zboru so mu zaporedom zavrgli več njegovih nasvetov. Jako razjarilo ga je, da je v Hamburgu vkljub ostrej postavi zoper socialiste v državni zbor izvoljen socialist in „šoštar“ Hartmann z 13.000 glasov. — Angleži hočejo v Afganistanu narediti mir in deželo prepustiti Abduraman-kanu. — V južni Ameriki traja boj med Čileni in Peruvijani dalje naprej in prihaja čedalje grozovitejši. — Kitajci se nasajajo zoper Evropejce tako, da evropski poslaniki prosijo svoje vlade, naj jim pošljejo vojni ladjij v pomoč.

Za poduk in kratek čas.

Slovani ob nemški meji.

IV. Slovenci bili smo prvi podjarmljeni od sosedne nemške sile in vsestransko ponemčevanje našega rodu pričelo je se pred več kakor 1000 leti uže za cesarja Karola velikega. Jednaka nesreča je prve za nami zadela hrabre Moravljane, stanujoče od Dunava po sedanjej Moravskeji, Šleziji in globoko v severno zapadno Ogersko. Vender Moravljane so se udali še le po dolgotrajnem le proti koncu nesrečnem vojskovanji. Še enkrat je zapadni Slovan vse sile napel, da bi rešil svoj rod, svojo zemljo, svojo svobodo. Bilo je zastoj. Preveč sovražnikov je narinolo odinod, premalo sloge bilo je doma. Brat je zapustil brata in tako sta obadva prišla pod ptujčevo peto.

Prvi nam po imenu znani moravljanski knez bil je Mojmir I. Ta je iz Nitre v današnjem Slovaškem na Ogerskem iztiral Pribino in njegovega sina Kocelja. Obadva pribežita k Nemcem in se data v Trajnsmauerji v cerkvi sv. Martina (Spod. Avstrijskem) krstiti l. 834. ter prosita pomoči. To je nemški kralj Ludvik, vnuk Karola velikega, takoj porabil in z vojsko udaril na Moravsko. Vsled nesrečne vojske bil je Mojmir odstavljen in Pribina gospodar v Nitri. Toda kmalu bil je ta zopet izgnan. Kajti Mojmirov bratič in naslednik mladi Rastislav bil je krepek junak, a previden politikar. Polagoma, jako opazno, pa tudi, kedar je treba bilo, odločno in rezno deloval je na to, da bi nemški jarem otresel in Moravsko povzdignil v mogočno, nezavisno slovansko in krščansko državo. Najprvje skrbel je za krepko obrambo. Kder se Žvarecava izliva v Tajo, pozidal je čudovito lepo in mogočno trdnjavo: Devin. Ludvik to poizvedevši prilomasti naglo pred Devin, je pa naposled tepen in črez Dunaj potisnen nazaj l. 855. Veliki uspeh je Rastislava sedaj tako uhrabil, da je Nemcem prijaznega Pribino zopet pregnal iz Nitre. Ta je bežal najprvje h Bolgarom, potem k Hrvatim, dalje k oskrbniku „slovenske marke“ ali namejne grofije, nekemu Salahu, in naposled

k sinu nemškega cesarja, k mogočnemu Karlmanu, ki je stanoval pogosto v Blatnem gradu na Koroškem. Na prošnjo Karlmanovo dobi Pribina in njegov sin staro Panonijo v last ter osnuje panonsko slovansko državo okoli Blatnega jezera na Ogerskem. Ob iztoku Sale v Blatno jezero postavil si je močno trdnjavo sred velikanskih mužav. Imenovali so novo trdnjavo: Blatni grad, Moza-burg. Kot goreč kristijan pozidal je 18 cerkva, v Blatnem gradu lepo Marijino cerkvo, katero mu je salcburški nadškof Adalram blagoslovil l. 850. Tudi naš Ptuj, Slovenske gorice spadale so k Pribinoveji državi, ki je v kratkem zaslovela zaradi premožnosti, številnih in bogatih trgov in mest. Pribina je umrl l. 860. Njegov sin Kocelj bil mu je vreden naslednik.

Med tem je pa Rastislav dognal za vse slovanstvo velevažno delo. Hotel je svoj narod pokristijaniti, toda ne po nemških misijonarjih, ki so le nemškim armadam pot gladili ali nemške zmage za ponemčevanje Slovanov plodonosne delali. Izgnal je torej vse nemške misijonarje in pozval iz Carigrada slovanska apostola, sv. Cirila in Metoda. L. 863. sta prišla sveta moža na Moravsko, oznanovale Kristusov nauk in službo božjo obhajala v slovenskem jeziku, za kateri je sv. Ciril omislil tudi nove pismenke. Papež Adrijan II. je blago početje odobril in sv. Metodija proglasil za sirmijsko-panonskega škofa l. 868. To je razkačilo celo Nemčijo in sklenilo je se Rastislava uničiti. Grozovensk boj se vne. Od 3 strani pritiskajo sovražniki pa brezuspešno. Pred Devinom si skrhajo zobe l. 869. Revni ostanki toliko sijajne armade odnesejo komaj pete. Ali tukaj trčimo zopet na starodavni greh slovanski, na domače prepire in črno izdajstvo. Rastislav je se sprl s svojim sestričem Svetopolkom, knezom Nitriškim. Ko zazvé, kako se Svetopolk z Nemci pogaja, sklene umoriti ga pri obedu. Vender Svetopolk se previdno umakne na ptijčji lov s sokoli. Rastislav hiti za njim. Toda Svetopolkovi prijatelji ugrabijo Rastislava, ga zvežejo, na konja posadijo in zbežijo z njim k Nemcem v Režno. Tukaj ga v železje vklenejo in pred cesarja postavijo, ki mu da oči izpehnoti in v nek samostan zapreti, kder je umrl. Izdajica Svetopolk je sedaj zopet Nitriški knez in blapec nemškim dobitnikom. To se je zgodilo l. 870. Cesarjev sin Karlmann je pa takoj vdrl v Moravsko in ondi grozno pustošil; tudi Svetopolka je dal v železje djati, ker mu ni prav zaupal. V tej neizmernej sili začeli so Slovani obupni boj za svoj obstanek. Slavomir, čeravno duhovnik pa iz Mojmirove rodbine, je posiljen biti vojskovodja. Kmalu navre toliko vojske k njemu, da je Karlmann v velikej nevarnosti. Sedaj pozove ta vkljenega Svetopolka pred sebe, mu izreče, da je nedolžen in obljubi, da mu izroči zopet vso prejšnjo čast in imetje, ako zanaprej Nemcem služi. Svetopolk na videž pritrdi in Karlmann mu poveri veliko nemško vojsko. Ko Svetopolk z njo

pridere pred Devin, odide v grad, kakor da bi hotel svoje rojake v prostovoljno podanje pripraviti. Toda na neizmerno grozo Nemcem pribrumil hipoma z orožanimi Slovani iz Devina zviti Svetopolk in poseka do zadnjega moža celo nemško vojsko. Moravska je rešena nemškega jarma in Svetopolk jeni nezavisni vladar l. 871. Vsled toliko sramotne nesreče so drugo leto Nemci napali Moravljane in jihove zaveznike Čehe in severne Srbe. Ko so tukaj prodrli do Odre, morali so nazaj, ker so bili od 3 strani obkoljeni. Na pobegu so jih slovanske ženske iz konjev trgale in s koli pobijale. V Českem so prirazbijali samo do Prage, na Moravskem pa so prodrli zopet pred Devin; toda ob enem jim je Svetopolk močno krdelo poslal za hrbet, katero je zrušilo most čez Dunav in požgalo vse nemške ladije. Vsled tega mora nemška vojska nazaj. Na pobegu je mnogo Nemcev poklanih; Karlmann je komaj živ čez Dunav všel. Znaprej imel je Svetopolk mir do l. 892. ko mu je novi nemški cesar Arnulf, sin Karlmannov in neke priležnice, rojen v Blatnem gradu na Koroškem, napovedal strahovito vojsko. Arnulf je namreč vse sosede Moravljanov pridobil, da so mu pomagali. Zavezniki so mu bili slovenski namejni grof Braslav, na katerega nas bajé spominjajo Brašlovce v Savinjske dolini, Bolgari in prvič — divji Magjari. Te je poklical iz Moldave in Vlahe, kder so takrat stanovali. Z njimi združen je 4 tedne grozno razbijal po Moravskem. Vender Svetopolk niso mogli vклонiti. Proti koncu l. 893 morali so ti nemški in magjarski divjaki opustošeno deželo zapustiti.

Drugo leto zatisne Svetopolk trudne oči. Pisali so 894. po Kristusovem rojstvu. Z njim je Slovanom preminol drugi Samo. Svojim 3 sinovom je na smrtni postelji podal 3 zvezane šibe rekoč, naj jih prekrhnejo, a niso jih mogli. Potem jih razveže, in tedaj je vsak svojo šibo lahko prelomil. Tedaj jim reče stari Svetopolk: „Glejte, ako bodete složni, tedaj vas sovražniki ne bodo nikdar premagali; če ne, pa bodete drug drugega uničili in tuji narodi vas bodo vse premagali.“

Naslednik Mojmir II. je bil še precej korenjak in bi slovansko državo gotovo obranil, ako bi ga ne bile dohitele izredne nezgode. Prva bila je ta, da so mu Čehi izneverili se. Jihov vojvoda Spitignjev je na največjo sramoto in škodo svoje lastnej domovini stopil na nemško stran in v Reznu pokleknil pred nemškega cesarja in se mu pokoraval l. 896. Drugič je mlajši brat Svetopolk spuntal se zoper brata Mojmira in Nemce pozval na pomoč. Nemci so res prišli in močni Devin požgali in razdijali. Mojmir je zbežal dalje v deželo. Tretjič so prilomastile nebrojne čete divjih Magjarov; vso Oggersko, Moravsko, Slovensko so poplavalili do italijanske in nemške meje l. 904 in 905. Moravska in tudi Pribinova-Koceljnova država je bila uničena. Magjari, zavezniki Nemcev, so se

naselili na Oggerskem in kakor klin zagnali med Slovane.

Smešničar 19. Dohtar Dolgovič je naši Urši zgubljeno pravdo hudo zasolil. Urša gre dohtarja okrožnemu predsedniku toževati. Predsednik jej svetuje, dohtarja odvetniški kamori v Gradec tožiti. Vsa vesela hiti Urša domov županu praviti, kako da je v mestu opravila. „Dolgoviča, je djala, sem že zatožila pri reprezententu.“ Župan: „In kaj so vam rekli?“ Urša: „Rekli so, da naj ga v Gradci v eno kamro tožim — pozabila sem le ali v cajgkamro ali v todtenkamro.“

Razne stvari.

(Pri sv. Martinu nad Slov. Gradcem) so pri 3 posestnikih tatje vlomili in slednjega s samokresom obstrelili v prsi; toda samokres bil je slabo nabit ter ni večje nesreče napravil, tatje so odbežali in vzeli seboj nekaj oblačil.

(Slepcev) na Štajerskem je 708. V mariborskem glavarstvu so jih našeli 51, celjskem 68 in ptujskem 45.

(Knez Windischgrätz-vega gozda pri Slatini) je pogorelo 10 oralov, večidel samo lepo bukovje.

(Slov. Bistriški mestni zastop) je tudi zoper slovenščino v srednjih šolah. Od takšnih nemskutarjev se nismo pametnejega nadejali.

(Železnico iz Celja v Drauburg) sme meriti dati celjski dr. Forregger. Minister trgovstva baron Korb-Weidenheim mu je dal dovoljenja. To se nam res čudno zdi.

(Mariborska sodnija išče) Florijana Križana iz Loke v Frauheimskej fari. Mož je bil v bitki pred Kraljevim grcem l. 1866. in preminol. Pravijo, da je v boji pal. Če se v leta dnevih ne zglozi, ga proglasi, sodnija za mrtvega.

(Vino na pokušanje) poslal je nemec Otto Prüm iz Mainza mariborskemu g. Flucherju, naj bi ta ljudi pozval, da pokušajo porenska in pomoselska nemška vina. No, to kaže, da hočejo pruski Nemci k nam svoja vina prodavati in torej pri nas kupcev najti. To je njim lahka reč, kar še zmiraj naša vlada colnine tuje vino ni pozvišala, med tem ko je Bismark našim vinom skoro popolnem pot zabranil z neizmerno colnino. Mi ne moremo na Nemško vina z uspehom pošiljati na pokušanje.

(Štajerski zdravniki v Gradci) so sklenili znaprej vselej proti zahtevati zasluženo plačo.

(Mariborsko gledališče) ali teater prevzel je na 3 leta nekšen g. Karl iz Budejovic na Českem ter se mu je dovolilo še 2000 fl. letne podpore.

(Za slovenske srednje šole) so poslale prošnjo zraven do selej omenjenih štajerskih srenj še trg Gornji grad srenja Vočina in celjska okolica.

(Vreme spreverglo) je se po Avstriji močno, aprilova toplota je se umaknila precejšnjemu hladu; po planinah gornje-štajerskih, saleburških, tirolskih in koroških zapalo je debelo snega.